

dixigroup ANALYTICS
ON DUTY

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Енергетична безпека України

щомісячний моніторинг

серпень 2023

Чи загрожують борги на ринку безпеці енергопостачання?

Секретаріат Енергетичного Співтовариства оцінив проєкт закону "Про мінімальні запаси нафти і нафтопродуктів"

Енергетична безпека взимку: на Комітеті ВРУ озвучили інформацію про підготовку до ОЗП

Рівень запасів газу в європейських сховищах вище 90%. Попит на українські ПСГ зростає

Світовий попит на нафту сягає рекордних значень - МЕА

«Росатом» розпочав будівництво «Пакш-2» після внесення змін у контракт

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках проєкту «Адвокація «зеленого» відновлення України через посилення підтримки України та послаблення російського впливу в ЄС». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».

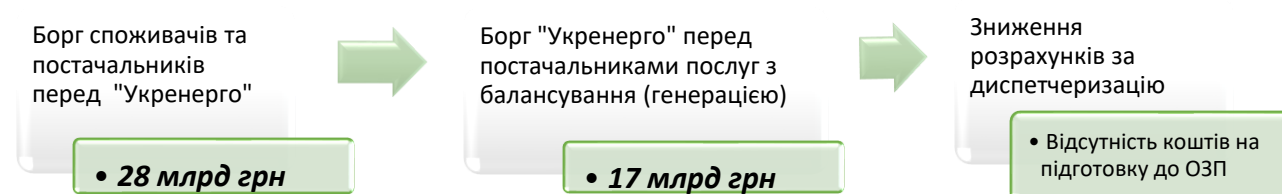
DiXi Group пропонує щомісячний моніторинг і аналіз головних подій у сфері енергетичної безпеки, що має на меті відстеження ефективності рішень на національному і загальноєвропейському рівні та поточного стану енергетичної безпеки України, ініціювання нових заходів для її підвищення.

Чи загрожують борги на ринку безпеці енергопостачання?

На [засіданні Комітету ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг](#), проведеному 17 серпня, головною темою обговорень стала проблема заборгованості на енергетичному ринку. Головне, що хотіли почути представники законодавчої влади, - оцінки ефективності прийнятих заходів з підвищення ліквідності ринку. Адже з 1 червня 2023 року в Україні діють нові фіксовані ціни на електричну енергію для побутових споживачів, затверджені [постановою КМУ](#) від 30 травня 2023 р. № 544. Також із 30 червня [збільшено граничні ціни](#) на організованих сегментах ринку. В пікові вечірні години максимальна ціна за 1 МВт·год тепер може становити до 7200 грн. Такі кроки повинні зменшити фінансове навантаження на учасників механізму ПСО, «оздоровити» фінансовий стан ринку, забезпечити власників мереж та генеруючого обладнання коштами для підготовки до ОЗП.

Борги на балансуєчому ринку

Одним з найбільш складних боргових «клубків» створився у сегменті балансуєчого ринку. На засіданні Комітету головою правління «Укренерго» Володимиром Кудрицьким озвучено, що оператор боргує учасникам ринку 17 млрд грн за послуги балансування. При цьому борг компаній перед «Укренерго» складає 28 млрд грн. За словами Кудрицького, головні боржники – компанії, які не мають коштів закупувати електроенергію для власних потреб, проте відносяться до захищених категорій, що не можуть бути відключені. Такі споживачі «випадають» на балансуєчий ринок і утворюють заборгованість. Також останнім часом, за даними «Укренерго», відмічається зростання заборгованості постачальника «останньої надії», що пов'язано з передачею йому проблемних споживачів.

Одним з найважливіших постачальників послуг з балансування в ОЕС України є ПАТ «Укргідроенерго». Приклад цієї компанії наочно демонструє наслідки накопичення боргів для енергетичної безпеки. Значні резерви потужності гідроагрегатів, які можуть бути розгорнуті буквально протягом кількох хвилин, використовуються оператором системи передачі не тільки на балансуєчому ринку, але й закуповуються на аукціонах з допоміжних послуг. І в обидвох сегментах, згідно з [даними «Укргідроенерго»](#), станом на початок серпня борги перед компанією накопичуються:

- 6,1 млрд грн – борг перед «Укргідроенерго» на балансуєчому ринку (станом на кінець 2022 року борг складав 5,5 млрд грн);
- 1,3 млрд грн – борг перед «Укргідроенерго» за допоміжні послуги (станом на кінець 2022 року боргу в цьому сегменті не було).

Як зауважив голова правління компанії Ігор Сирота на засіданні Комітету 17 серпня, нарощування боргів змушує «Укргідроенерго» шукати джерела фінансування ремонтної кампанії, в

тому числі залучати кредитні кошти міжнародних фінансових організацій. Гроші необхідні не тільки для підготовки об'єктів генерації до зими, але й для створення запасів енергетичного обладнання та будівництва захисних споруд, які мають зменшити, а у кращому випадку – звести до нуля наслідки можливих майбутніх російських атак на енергетичну систему України.

Також окремо «Укргідроенерго» [веде перемовини](#) з ЄБРР щодо фінансування відновлення зруйнованих енергоблоків та шукає шляхи для відшкодування збитків, завданих агресором. У реалізації останнього завдання українським гідроенергетикам буде сприяти Енергетичне Співтовариство: у серпні [анонсовано](#) допомогу у вигляді стратегічних та юридичних консультацій.

Борги перед ПУП

Борги перед постачальниками універсальних послуг, які забезпечують електричною енергією населення, – ще одна проблема, яка вийшла на новий рівень в 2023 році. Згідно із [затвердженим механізмом ПСО](#), джерелом компенсації різниці між ринковою вартістю кіловат-години та фіксованою ціною для населення, є державні «Енергоатом» та «Укргідроенерго». І якщо гідрогенерація звітує, що всі зобов'язання по компенсації тарифів для населення виконано повністю, то у «атомників» є проблеми з оплатою послуги із забезпечення доступності електроенергії для побутових споживачів. Тільки за 2023 рік «Енергоатом» накопичив заборгованість у 17 млрд грн, а загальний борг складає 27 млрд грн. Саме таку суму оператор АЕС повинен перерахувати «Гарантованому покупцю» для погашення заборгованості перед постачальниками.

На засіданні профільного комітету ВРУ президент «Енергоатома» Петро Котін дав основні пояснення щодо причин нарощування заборгованості:

- Обсяг фінансового навантаження на компанію в рамках ПСО розрахований з урахуванням генеруючих потужностей Запорізької АЕС, які складають до 40% від всієї генерації «Енергоатома». Зменшення доступних обсягів продажу електричної енергії значно вплинуло на дохід підприємства.
- Станом на 17 серпня «Енергоатомом» проведено поточні ремонти на 6 енергоблоках. Планується, що останній блок АЕС після ремонту буде ввімкнено в мережу у листопаді.
- Мірою виведення атомних енергоблоків з ремонту дохід «Енергоатома» буде зростати, що дозволить забезпечити виконання поточних фінансових зобов'язань.

Важливою заявою, що прозвучала на засіданні Комітету, стали плани «Енергоатома» вже до кінця року розрахуватись з «Гарантованим покупцем» за послугу, надану у 2023 році. При реалізації такого сценарію, постачальники змогли би отримати кошти на погашення власної заборгованості, в тому числі – перед операторами систем розподілу.

Проте вже 29 серпня під час наради «Енергоатом» з фінансово-економічних питань було [підкреслено](#), що модель ПСО є незбалансованою, що призвело до формування заборгованості, на погашення якої компанія немає ресурсів. Ще однією показовою подією стало звернення «Енергоатома» до КМУ з проханням передбачити у Державному бюджеті на 2024 рік 34,9 млрд грн на компенсацію витрат компанії згідно з механізмом ПСО.

Подальшу динаміку заборгованості «Енергоатома» можна буде оцінити вже у вересні-жовтні. Фактичні показники діяльності підприємства на ринку електричної енергії у серпні та вересні дадуть змогу спрогнозувати спроможність хоча би частково погасити борги до кінця 2023 року. Покращення фінансового стану підприємства буде позитивним сигналом для оцінки прийнятих тарифних та цінових рішень на ринку електричної енергії.

Борги по виплаті ВДЕ-генерації

Борги по оплаті виробленої електричної енергії за «зеленим» тарифом є масштабною проблемою і в промисловому сегменті, і в сегменті домашніх установок. Представник «Гарантованого покупця» в рамках засідання профільного Комітету ВРУ озвучив наступні дані:

- Станом на 15 серпня 2023 р. заборгованість перед ВДЕ-генерацією по «зеленому» тарифу складає 26,1 млрд грн
- З них борг за 2021 рік складає 0,5 млрд грн, за 2022 рік – 17 млрд грн. Весь інший обсяг боргу сформувався протягом поточного року.
- Заборгованість виробників з ВДЕ перед «ГарПок» (відшкодування частки за небаланси) складає 5,5 млрд грн. Борг «Укренерго» перед «ГарПок» – 32 млрд грн.

Збільшення дефіциту потужності в енергосистемі, підвищення прайс-кепів та поступове збільшення частки відповідальності за небаланси згідно з умовами продажу електроенергії за «зеленим» тарифом створюють передумови для активного виходу ВДЕ-виробників з балансуєючої групи «Гарантованого покупця». Ще одна альтернатива для сонячної та вітрової генерації – контракти на різницю, які передбачають компенсацію коливань ринкової ціни. Тобто борги по виплаті за «зеленим» тарифом не мають потенціалу для значного зростання протягом наступних років, проте криза неплатежів за передачу електричної енергії (саме у тариф на передачу закладені кошти на компенсацію різниці між «зеленим» тарифом та ціною фактичної реалізації) утворює фінансові складнощі учасникам енергетичного ринку.

Рішучі дії, направлені на покращення ліквідності ринку електричної енергії в Україні, [за розрахунками НКРЕКП](#) повинні дати додаткові 19 млрд грн для «Енергоатом» та 3,5 млрд грн для «Укренерго». Проте, чи підтвердяться такі розрахунки за фактом, покажуть найближчі 2-3 місяці. Зараз можна оцінити, що тенденція зростання цінових індикативів на організованих сегментах ринку буде мати і зворотню сторону: вплив зростання вартості енергоресурсу відчують всі сфери економіки.

Секретаріат Енергетичного Співтовариства оцінив проєкт закону "Про мінімальні запаси нафти і нафтопродуктів"

Стратегічно важливий законопроект «Про мінімальні запаси нафти і нафтопродуктів» (МЗНН), який має покласти початок імплементації вимог Директиви Ради 2009/119/ЄС, [прийнято](#) в першому читанні. Документом визначаються всі аспекти створення та функціонування системи мінімальних запасів, врегульовуються взаємовідносини між учасниками процесу, процедури звітності та контролю.

[Згідно з текстом проєкту Закону](#), обсяг запасів має дорівнювати більшому з двох значень: чистий імпорт за 90-денний період або споживання за 61 календарний день. Розрахунок відповідних значень повинен проводитись щорічно. Важливою вимогою є гарантія наявності і доступності запасів нафти і нафтопродуктів, що має підтверджуватись процедурами ідентифікації, обліку та контролю.

Створення запасів нафти — стратегічне завдання. Залежність багатьох сфер економіки від нафти та нафтопродуктів вимагає безпеки постачання таких ресурсів на внутрішній ринок країни. Для уникнення кризових явищ в цьому сегменті зусиль по диверсифікації поставок замало. Запаси нафти і нафтопродуктів – це «подушка безпеки» на випадок припинення постачання ресурсів і потужний інструмент зміцнення енергетичної безпеки.

Нормативним актом, який імплементує Директиву Ради 2009/119/ЄС, повинні бути встановлені всі необхідні визначення, зобов'язання щодо запасів, порядок розрахунків необхідних запасів, гарантування наявності і фізичної доступності запасів, вимоги щодо звітності та модель зберігання. Також Директива передбачає встановлення процедури реагування, санкції при порушенні вимог створення і зберігання МЗНН.

Законопроект № 9024-д – доопрацьована профільним комітетом ВРУ версія проєкту № 9024, в тому числі з урахуванням зауважень Секретаріату Енергетичного Співтовариства. У своїх рекомендаціях Ukraine Energy Market Observatory [вказує](#), що дуже важливим є регулярний перегляд та оновлення стратегії щодо надзвичайних запасів нафти для ефективного вирішення можливих проблем. Гнучкість, співпраця та цілісний підхід, що враховує диверсифікацію та сталість енергетики, є ключовими для управління запасами нафти на випадок надзвичайної ситуації в енергетичному секторі. Наявність чітко сформульованих правил створення та підтримання МЗНН надзвичайно важливі для України під час воєнних дій: ворог постійно намагається спровокувати енергетичну кризу в нашій країні усіма можливими засобами.

За оцінками Секретаріату Енергетичного Співтовариства, для повної відповідності Директиві 2009/119/ЄС законопроект № 9024-д повинен бути додатково скоригований у таких питаннях:

- ✓ Стаття 8 визначає загальний обсяг МЗНН, який повинен зберігатися для забезпечення потреб внутрішнього ринку України під час кризової ситуації з нафтою і нафтопродуктами. Наразі такий обсяг визначений одним із наступних двох показників: 90 днів середньодобового чистого імпорту або 61 день середньодобового внутрішнього споживання. Проте для чіткого визначення, який обсяг має бути взятий до розрахунків, абзац необхідно доповнити формулюванням «яка з двох величин більша».
- ✓ Важливо передбачити в частині 4 статті 15 надання можливості уповноваженим особам міжнародних організацій перевіряти аварійний запас відповідно до ратифікованих міжнародних угод, а також перевіряти документи про аварійний запас і мати доступ до об'єкта МЗНН. Такий доступ може надавати оператор у співпраці з суб'єктами ринку.
- ✓ Термін повного виконання зобов'язань щодо надзвичайних запасів нафти в Україні має бути скорочений, враховуючи, що ці запаси відіграють вирішальну роль у забезпеченні енергетичної

безпеки. Наявність аварійних запасів нафти дозволить Україні оперативно реагувати на збої в постачанні нафти та уникнути значних економічних наслідків.

- ✓ У прикінцевих та перехідних положеннях повинна передбачатись можливість зберігання МЗНН не лише в Договірних Сторонах Енергетичного Співтовариства, а й у державах-членах ЄС. Ukraine Energy Market Observatory рекомендує посилатися у формулюванні на Сторони Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Співробітництво України та ЄС в енергетичній сфері – це всеохоплююче партнерство, частиною якого є допомога Україні в імplementації стратегій і політик, які прийняті в ЄС. Підтримка реформ в енергетичній галузі, в тому числі в частині підготовки нормативної бази для покращення функціонування енергетичних ринків та підвищення енергетичної безпеки, для України є надзвичайно важливою, оскільки дозволяє максимально швидко пройти шлях гармонізації українського законодавства з нормами європейського права.

Енергетична безпека взимку: на Комітеті ВРУ озвучили інформацію про підготовку до ОЗП

Головна цифра серпня – готовність енергетичної системи України до осінньо-зимового періоду (ОЗП). На засіданні Комітету ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, яке [відбулось](#) 4 серпня, її оцінили у 70%. Проте цей показник відображає лише ступінь реалізації планів з виконання ремонтів енергообладнання і не корелюється зі станом енергетичної системи України до початку російських масованих ракетних атак по критичній інфраструктурі.

Відновлення мереж

Відновлення системи передачі електричної енергії – найбільш складна задача, яка потребує не тільки значних фінансових ресурсів, але й достатньо тривалого часу. Як [повідомлялось у звіті ПРООН](#), внаслідок російського терору минулої зими зазнали пошкоджень 42 із 94 високовольтних підстанцій, з яких вдалось швидко відновити тільки 29. Головною ціллю росіян стали силові трансформатори та автотрансформатори великої потужності, які складно швидко замінити навіть у мирний час. Саме тому значна частина вузлових підстанцій працює з різного роду обмеженнями.

Згідно з озвученими на засіданні Комітету даними, до кінця року «Укренерго» планує ввести в роботу 16 високовольтних трансформаторів, які посилять енергосистему перед зимовим максимумом навантажень. Найбільш важка ситуація може скластись на прифронтових територіях. Виконання ремонтів тут ускладнюється частими обстрілами. В таких умовах відновлення електропостачання потребує не тільки резервів обладнання, але й створення безпечних умов для проведення робіт.

Генерація

За даними Міненерго, озвученими в рамках доповіді на [засіданні профільного Комітету](#), до кінця року в енергосистему повинно додаться ще 900 МВт потужностей теплової генерації. Це є [частиною анонсованих 1,7 ГВт](#) додаткових обсягів, які повинні покрити дефіцит генеруючих потужностей і нівелювати ризик віялових відключень.

Також, у серпні в ремонті залишається 4 атомних енергоблоки, останній з яких повинен бути підключений до мережі в кінці листопада. Загалом «Енергоатом» прозвітував про скорочення термінів підготовки енергоблоків до ОЗП: в компанії заявили про схему «X-10% днів», яка досягнута за рахунок підвищення ефективності ремонтів без втрати якості.

Ще одна тема обговорень на засіданні Комітету – фінансові ресурси для проведення ремонтних та відновлювальних робіт. За поточних ринкових умов та колосальних боргів, які склались до перегляду прайс-кепів (граничних цін), окремі експерти [заявляли](#) про загрозу фінансової стійкості сектору. Власне, однією з цілей збільшення граничних цін було формування фінансового ресурсу для відновлення енергетичних об'єктів. Вже у липні індекс Base РДН, [за даними Оператора ринку](#), склала 3463,1 грн/МВт·год, а у серпні перевищив 4000 грн/МВт·год. Ці значення можна порівняти з даними ПАТ «Центренерго», озвученими на тому ж засіданні:

- тільки паливна складова на об'єктах державної теплової генерації дорівнює 2,8 грн/кВт·год при роботі на вугіллі та 3,4 грн/кВт·год при роботі на газі;
- загальна собівартість виробництва складає 3,4 грн/кВт·год при роботі на вугіллі та 4,5 грн/кВт·год при роботі на газі;
- середньозважені ціни продажу електричної енергії «Центренерго» склали: у червні – 3-3,5 грн/кВт·год, липень – 3,7 грн/кВт·год.

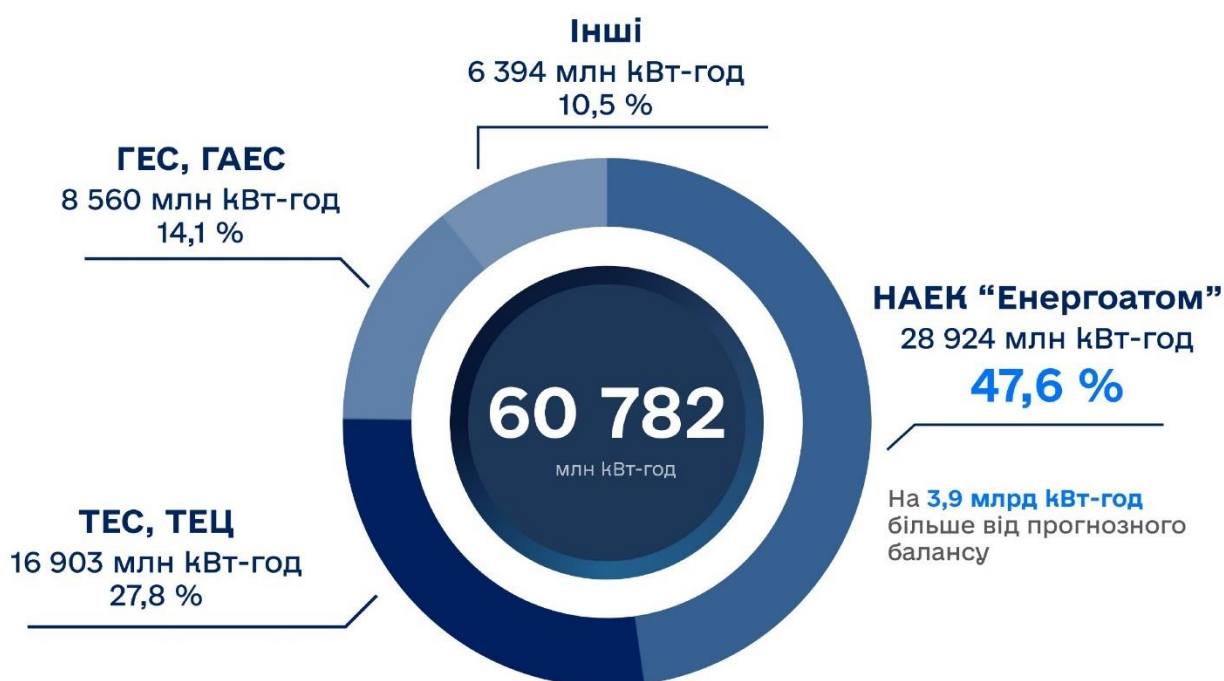
Запаси палива

Ще однією важливою темою підготовки до ОЗП є постачання палива. Представники «Центренерго» повідомили учасникам засідання Комітету про відставання від графіку накопичення вугілля, а пізніше [з'явилась інформація](#) про плани імпортувати вугілля. Державна генерація планує накопичити до 80 тис. тонн вугілля на місяць роботи в осінньо-зимовий період, що покрито би потреби генерації при найгіршому сценарії – значному збільшенні споживання. Власний український видобуток відбувається також з відставанням від графіку: станом на кінець липня видобуто на 148 тис тонн менше, ніж минулого року.

Покривати попит на електроенергію в зимовий період Міністерство енергетики планує за допомогою включення в мережу додаткових енергоблоків теплової генерації на резервному паливі. Цієї зими це буде не тільки газ в рамках дії механізму [«газового ПСО»](#) (постанова КМУ від 6 березня 2022 р. № 222), але й мазут. За інформацією Міненерго, дві українські електростанції вже використовують мазут для виробництва електричної енергії.

Варто зазначити, що доцільність використання мазуту – спірне питання. По-перше, необхідно зважувати екологічну складову процесу згоряння такого типу палива. По-друге, необхідно реально оцінювати ризики створення запасів мазуту на територіях генеруючих об'єктів: зі значною вірогідністю, ємності з паливом стануть першочерговою ціллю для російських ракетних ударів. Третє проблемне питання при використанні мазуту – підвищений ризик аварійних зупинок енергоблоків. Використання «важкого» палива призводить до швидкого забивання форсунок і потребує частого виводу енергоблоку в ремонт для їх прочистки.

Структура виробництва електричної енергії за 7 місяців 2023 року

Джерело: [«Енергоатом»](#)

З огляду на наміри уряду, варто очікувати зростання частки теплової генерації в балансі виробництва електроенергії. Згідно з опублікованими «Енергоатомом» даними, за 7 місяців 2023 року частка ТЕС та ТЕС складала 27,8%. Після запуску додаткових потужностей та сезонного зменшення виробітку СЕС, ця частка може перевищити 30%.

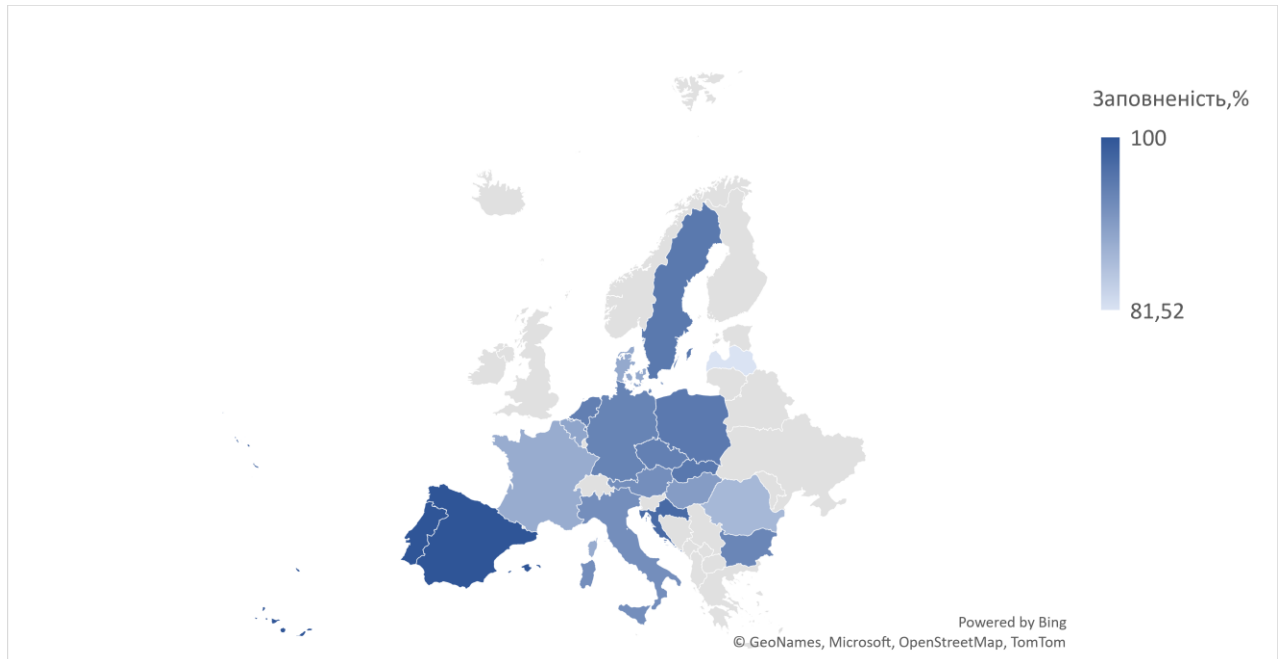
Незважаючи на значні складності у вигляді недостатності фінансових ресурсів, необхідності проведення масштабних робіт з фізичного захисту енергооб'єктів, покриття поступово зростаючого попиту, Україна продовжує готуватись до наступної зими з урахуванням всіх можливих сценаріїв.

З огляду на загрозу подальших ракетних обстрілів з боку російської федерації значну увагу також необхідно приділяти заходам з децентралізації енергопостачання. Створення умов для розвитку невеликих об'єктів генерації, максимально наближених до споживача, є засобом зниження втрат, підвищення енергетичної безпеки та покращення екологічних показників, а для України – чи не є єдиним шляхом для повоєнного відновлення й посилення енергетичної системи.

Рівень запасів газу в європейських сховищах вище 90%. Попит на українські ПСГ зростає

В Європейській Комісії з посиланням на дані Gas Infrastructure Europe [повідомили](#), що заповненість сховищ досягла 90%. План із формування запасів газу на цьому рівні повинен бути виконаний до 1 листопада, проте цільового показника вдалось досягти вже у серпні. Потужність європейських сховищ дозволяє зберігати до третини всього обсягу, необхідного країнам ЄС для проходження осінньо-зимового періоду, забезпечуючи значний рівень енергетичної безпеки та створюючи умови для стабілізації ринків.

Заповненість газових сховищ ЄС на кінець серпня

Джерело: [Gas Infrastructure Europe](#)

Згідно з опублікованим коментарем комісарки ЄС з енергетики Кадрі Сімсон, ЄС повинен продовжити контролювати рівень наповненості сховищ, щоб і до зими 2024/2025 рр. вийти з високим рівнем запасів. В планах Єврокомісії – сконцентруватись на інвестиціях у відновлювані джерела енергії та підвищенні енергоефективності.

Як зазначено на сайті Єврокомісії, виконання заходів [Регламенту](#) Ради про скорочення попиту на газ, допомогло знизити споживання на 18%. Після оцінки ефективності програми Рада ЄС прийняла [рішення](#) продовжити його дію ще на один рік. Також потужним інструментом для зміцнення енергетичної безпеки в Європі визнано механізм спільних закупівель, в рамках якого вже проведено два раунди метчінгу заявок. Третій раунд на платформі AggregateEU планується оголосити у другій половині вересня.

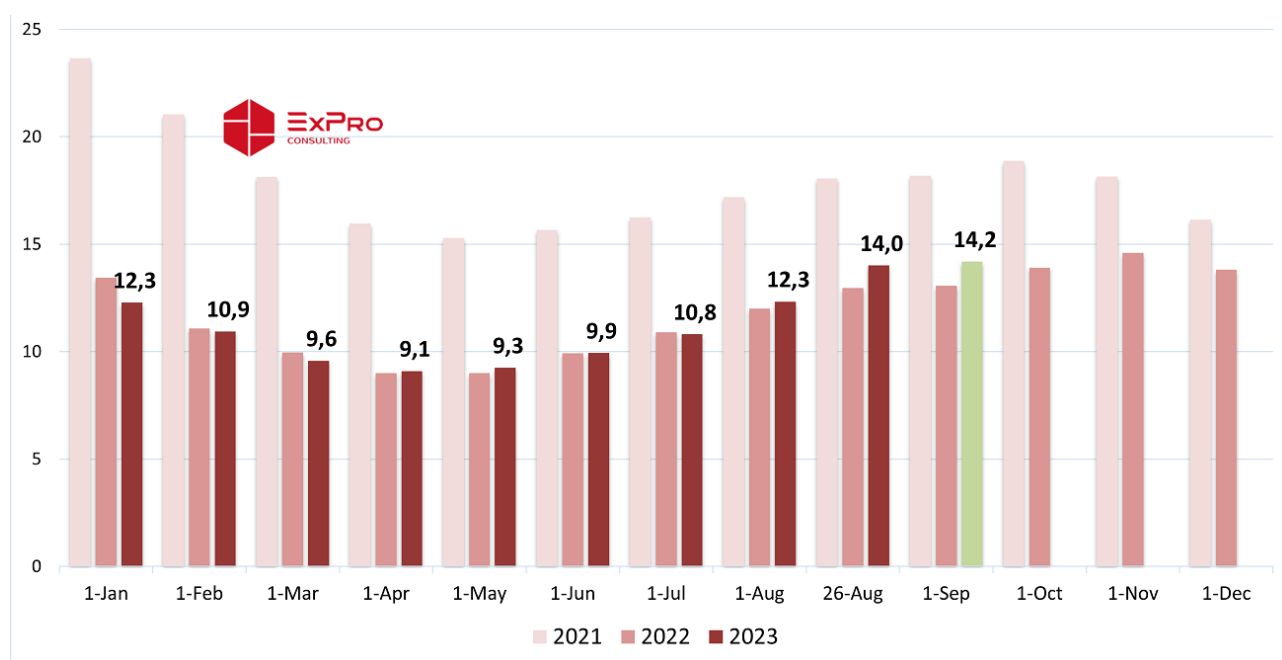
Ще одним важливим напрямком є інвестиції у розширення потужностей з імпорту скрапленого природного газу (СПГ). Останні новини в цій сфері – [виділення](#) 40 млн євро на будівництво нового наземного терміналу у Брунсбюттелі, що дозволить Німеччині знизити залежність від російського викопного палива в рамках реалізації плану REPowerEU. Річна потужність нового терміналу повинна скласти 10 млрд кубометрів регазифікованого ресурсу, а його інфраструктура буде включати все необхідне для прийому, зберігання та дистрибуції.

Подальше накопичення газу країнами ЄС обмежується потужністю власних сховищ. Саме цей фактор є одним з вирішальних у цьогорічному збільшенні попиту на послуги зберігання газу в Україні.

Ще в першій половині липня «Укртрансгаз» [повідомляв](#) про активізацію міжнародних замовників: за даними українського оператора ПСГ, понад 1000 компаній із 29 країн зберігали в Україні газ в режимі «митного складу». «Укртрансгаз» пропонує цього року до 10 млрд кубометрів вільних потужностей та конкурентні тарифи.

Як [повідомив](#) голова правління НАК «Нафтогаз України» Олексій Чернишов, станом на кінець серпня в ПСГ України накопичено 14 млрд кубометрів при цільовому показнику для успішного проходження зими у 14,7 млрд кубометрів. Випередження графіку накопичення у порівнянні з минулим роком (на 1,05 млрд кубометрів), за словами Чернишова, відбувається і за рахунок розвитку власного видобутку. Із початку року підприємствами «Нафтогазу» запущено 54 свердловини, які додатково дають 5 млн кубометрів на добу.

Запаси газу в українських сховищах, млрд куб. м

Джерело: [ExPro](#)

Проте варто розуміти, що не весь газ, який є в наявності в українських сховищах, належить «Нафтогазу», на якого покладено зобов'язання створити необхідні запаси та його постачання низці категорій споживачів, або ж іншим українським компаніям (постачальникам, трейдерам). За [даними](#) аналітиків, станом на 28 серпня запаси в «митному складі» сягають 1,87 млрд кубометрів. Найбільшим іноземним користувачем українських сховищ є молдовська Energocom, яка зберігає в Україні більше ніж 450 млн кубометрів. Цілком ймовірно, що у вересні запаси газу нерезидентів в українських ПСГ досягнуть і перевищать 2 млрд кубометрів.

Таким чином, питання коректності поставлених цілей щодо накопичення газу для використання під час ОЗП залишається відкритим. За [словами Чернишова](#), Україна буде використовувати виключно газ, який належить «Нафтогазу». Тоді залишається незрозумілим, чому мета накопичення газу встановлюється з урахуванням всіх обсягів газу в сховищах, в тому числі тих, що належать нерезидентам і які буде відібрано для виконання контрактів на постачання в інших країнах (ЄС та Молдові).

На фоні обережних оцінок стану підготовки України до зими позитивним моментом залишається динаміка попиту на українські ПСГ. В умовах значних загроз стабільності постачання газу інфраструктура зі зберігання є ключовим фактором підвищення енергетичної безпеки Європи, в якій Україна відіграє важливу роль.

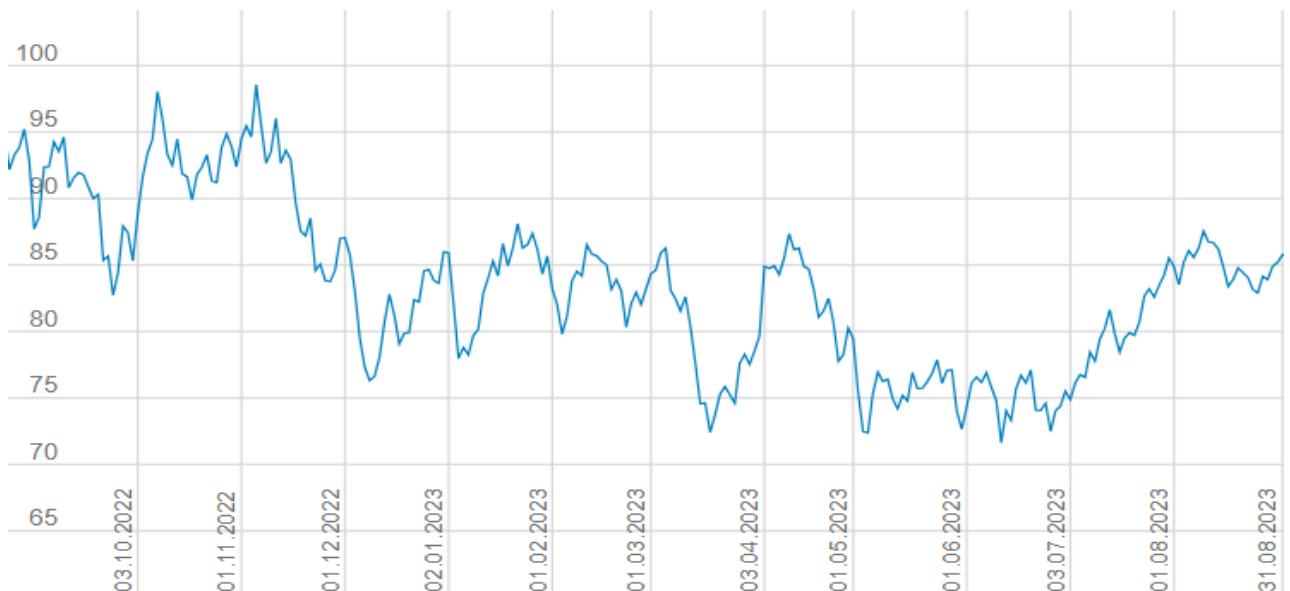
Світовий попит на нафту сягає рекордних значень - МЕА

В серпні Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) [опублікувало](#) черговий звіт щодо стану світового ринку нафти. Важлива загальна тенденція, підкреслена у документі, - рекордні значення попиту. За прогнозами МЕА, у 2023 році попит на нафту зросте на 2,2 млн барелів на день та досягне показника 102,2 млн барелів. Найбільший приріст попиту припадає на Китай, який продовжує відновлювати виробництво після пандемії.

Протягом двох останніх місяців на світовому нафтовому ринку спостерігалось підвищення напруженості. Крім сирової нафти, підвищення цін спостерігалось і в нафтопереробці. Ціни на бензин та середні дистилати досягали рекордних значень. МЕА у своєму звіті характеризує ситуацію на ринку наступними даними:

- ✓ ф'ючерси на Brent на ICE зросли до 86 дол. США за барель;
- ✓ глобальні запаси нафти скоротилися на 17,3 млн барелів у червні, і МЕА очікує подальше їх зниження;
- ✓ на підвищення ціни додатково вплинули покращення макроекономічних прогнозів та зростання попиту;
- ✓ паралельно з добровільним скороченням видобутку нафти Саудівської Аравії, виробники, які не входять до ОПЕК, збільшили виробництво (МЕА від цих країн очікує поки що обмежене надходження додаткових обсягів);
- ✓ майже 80% глобального збільшення пропозиції припадає на США, але наступного року МЕА очікує зниження обсягів експорту з цієї країни через сповільнення розробки сланцевих ділянок.

Динаміка світових цін на нафту марки Brent протягом останніх 12 місяців, дол./бар.

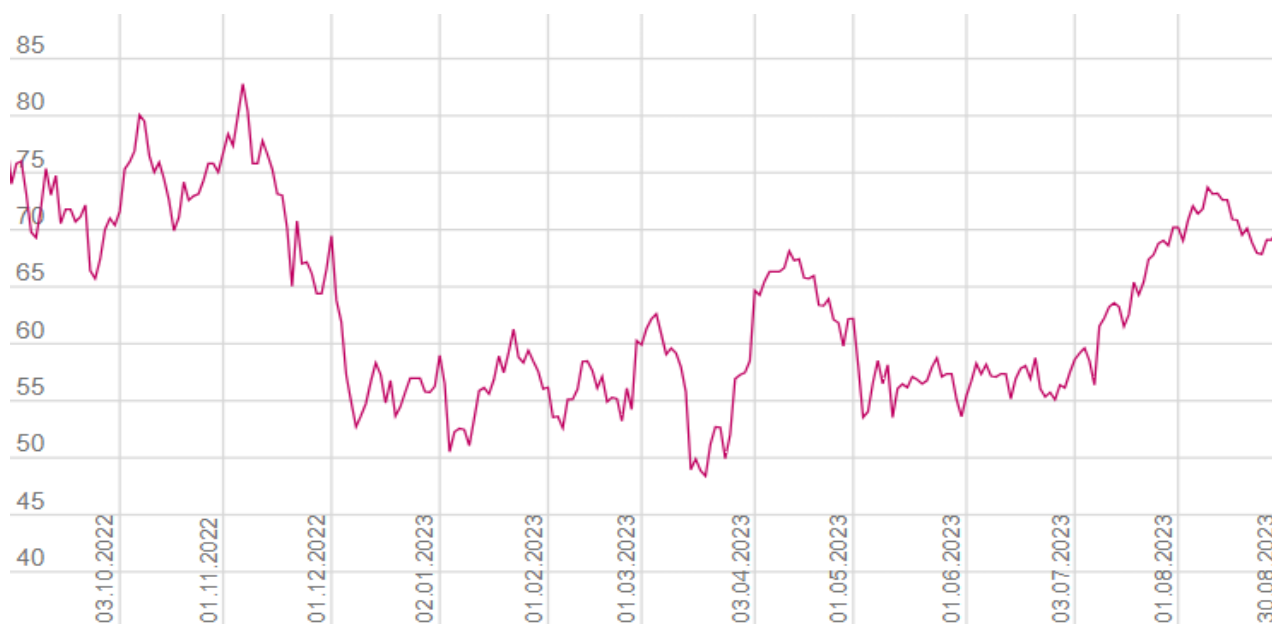

Джерело: Minfin.com.ua

Як фіксує МЕА, експорт російської нафти продовжує залишатись стабільним: у липні росіяни відвантажували приблизно 7,3 млн барелів на день. Найбільшими покупцями залишаються Індія та Китай, для яких частка поставок від країни-агресора досягає 80%, хоча протягом липня спостерігалось зниження обсягів закупівель.

Важливим маркером, про який повідомляють аналітики, є зменшення дисконтів на російську сиру нафту, що разом зі зростанням світових цін дозволило росіянам отримати від продажу ресурсу в липні на 2,5 млрд дол. США більше, ніж у попередній період. Всього протягом липня країні-агресорці вдалось отримати 15,3 млрд дол. США доходу, що є найбільшим показником з початку року. Ця цифра залишається приблизно на 4,1 млрд дол. нижчою за рівень аналогічного періоду минулого року. Напруженість ринку через скорочення видобутку в Саудівській Аравії створила умови для перевищення встановлених для російської нафти прайс-кепів: згідно з опублікованими котируваннями Argus, середня ціна Urals у липні склала 64,4 дол. США за барель.

Динаміка світових цін на нафту марки Urals протягом останніх 12 місяців, дол./бар.

Джерело: Minfin.com.ua

Повідомляється, що Саудівська Аравія та росія скоординували зусилля зі скорочення добового видобутку: перша – на 1 млн барелів, друга – на 500 тис. барелів. Поява такого дефіциту середньосірчистої нафти викликала не тільки зростання ціни на еталонну марку Brent, але й до зменшення відриву між котируваннями середньо- та малосірчистих сортів, а отже підвищенню ціни на Urals.

Ще одна особливість купівлі російської нафти – розрахунок ціни на основі механізму «delivered ex ship», який передбачає, що всі витрати на фрахт суден бере на себе експортер. Вартість фрахту станом на липень 2023 року складала 5-6 дол. США за барель, або 6-7% від ціни російської нафти в Індії (75 дол. США за барель).

Значна залежність від поставок сирової нафти і нафтопродуктів, збереження попиту великих покупців російської нафти (Індія та Китай), наявність взаємовигідного діалогу між росією та окремими країнами ОПЕК ускладнюють введення жорстких та ефективних санкцій. Зростання ціни на російську нафту призвело до обмежень її транспортування: за умовами режиму прайс-кепів, західні послуги з морського транспортування можуть надаватись тільки для доставки нафти ціною не вище 60 дол./бар. Згідно з [аналізом KSE](#), створеного росією тіншового флоту все ще недостатньо для експорту всього обсягу «чорного золота»: у червні 62% експорту нафти з чорноморських портів здійснено танкерами зі страхуванням P&I Club, в той час як з тихоокеанських портів таке страхування мали 12% експортних обсягів. Для посилення санкційного тиску на росію необхідно вводити дієві механізми контролю за дотриманням санкцій, оскільки без них агресор швидко пристосовується до обходу і буде нарощувати прибуток, навіть якщо граничні ціни будуть значно зменшені.

«Росатом» розпочав будівництво «Пакш-2» після внесення змін у контракт

За інформацією, [розповсюдженою](#) прес-службою «Росатома» 21 серпня, російська держкорпорація розпочала виконання робіт на основному етапі будівництва атомної електростанції «Пакш-2» в Угорщині. Генеральний підрядник проекту, компанія «Атомстройекспорт», розпочав будівництво двох нових енергоблоків ВВЕР-1200 покоління III+. У цих роботах бере участь угорська компанія Duna Aszfalt Kft, яка вже розпочала підготовку котловану під майбутній шостий енергоблок та вилучення ґрунту, що очікується завершити восени 2023 року.

Ці дії розпочалися після того, як сторони підписали [погоджені](#) з Єврокомісією поправки до контракту про будівництво двох нових енергоблоків 18 серпня 2023 року. Угорський замовник проекту, Nuclear Power Plant Ltd, офіційно оголосив про перехід на основний етап будівництва. В планах підрядника – почати виробництво основного енергетичного обладнання як на російських підприємствах, так і на підприємствах-партнерах «Росатома».

На жаль, угорський проект «Пакш-2» – не єдине досягнення російського атомного гіганта за останні тижні. «Росатом» [отримав ліцензію](#) на будівництво четвертого енергоблоку АЕС "Ель-Дабаа" в Єгипті. Російський інжиніринговий дивізіон, який є генеральним проектувальником та підрядником станції, отримав відповідне рішення від ради директорів Управління з ядерного та радіологічного регулювання Єгипту. Будівництво трьох інших енергоблоків на станції триває, і планується лиття "першого бетону" на четвертому енергоблоці в листопаді. Проект, що передбачає 4 енергоблоки потужністю 1200 МВт кожен із реакторами типу ВВЕР-1200, має завершитися до 2028-2029 років.

Відсутність жорсткого покарання за ядерний шантаж, який здійснює російська федерація, створює відчуття безкарності для агресора. Російський «Росатом» досі не знаходиться під західними санкціями і приймає активну участь в окупації Запорізької АЕС, «пліч-о-пліч» з російськими військовими. Дії окупантів вказують на те, що вони не зважають гуманітарні та екологічні наслідки своїх рішень та повністю нехтують правилами ядерної безпеки.

Як [повідомляє](#) Центр журналістських розслідувань, російська держкорпорація розширює свою присутність на окупованих територіях України: постачання електроенергії тут тепер контролюватиме саме «Росатом». У липні 2023 року в російському державному реєстрі юридичних осіб [з'явилася інформація](#) про реєстрацію цілої низки підприємств: «Энергосбыт Запорожье» (ІПН 9725129181), «Энергосбыт Херсон» (ІПН 9725129343), «Энергосбыт Луганск» (ІПН 9725129223) «Энергосбыт Донецк» (ІПН 9725129199), основним видом діяльності яких вказана торгівля електроенергією.

Засновниками новостворених підприємств зазначаються АТ «Атомэнергосбыт» та ТОВ «Атомэнергосбыт Бизнес», які є частиною концерну «Росатом». Керівник у всіх енергопостачальних компаній – Пьотр Конюшенко (ІПН 490100235526), який керує АТ «Атомэнергосбыт», і якого 12 лютого 2023 року [указом Президента України №75/2023](#) внесено в санкційні списки.

Також «Росатом» активно шукає доступ до сучасних технологій, скуповуючи відповідні активи. Останнє з таких [придбань](#) – південнокорейський виробник акумуляторів Enertech International. Все це вказує на те, що експансія російської атомної корпорації повинна бути зупинена спільними зусиллями коаліції союзників України, і чим раніше будуть введені жорсткі обмежуючі заходи, тим менше ризик повторення російського тероризму, який ми спостерігаємо в Україні.

Україна запровадила санкції проти російської Державної корпорації з атомної енергії «Росатом» 5 лютого 2023 року. Проте підприємств, що входять в структуру російського гіганта, досі немає в санкційних списках ЄС, а в санкційних списках США присутні лише окремі компанії. Запровадження санкцій проти всіх структур «Росатома», які прямо не залучені в обслуговування

діючих АЕС, постачання палива та сировини, є важливим кроком для обмеження подальшої російської експансії у світі.

В першу чергу під санкції повинні потрапити всі дослідницькі організації, які досі мають доступ до сучасних технологій, приймають участь в міжнародних проєктах. Дослідницькі організації та інститути мають виробничу базу з можливістю виготовлення обладнання (енергетичного обладнання, мікроелектроніки та ін.), яке може використовуватись в тому числі у ВПК.